(Сенегал, Малі, Гвінея, Заїр, Конго, Бенін, Бурунді та ін.). Французька мова є однією офіційних і робочих мов ООН. Загальна кількість мовців − близько 80 млн. Літературна французька мова збереглася у Бельгії, Швейцарії та Канаді і має специфічні лексичні особливості. На основі французької мови виникли Креольські мови (в Гаїті, на Антильських і Маскаренских островах). У Нормандії завжди підкреслять, що вони нормандці, а не французи. Бретонці з гордістю зазначать свою етнічну належність. Таким чином, йдеться про етнопсихологічну свідомість населення певного регіону.

До національних особливостей французької нації зараховують також високу культуру мислення, любов до радощів життя, гострий розум, дотепність, винахідливість, схильність до яскравих висловлювань. За словами Р. Льюіса, «французький народ живе в особистому світі, центром якого є Франція. Французи захоплені своєю історією і вважають, що саме їхня країна створила стандарти демократії, справедливості, державних і законотворчих систем, військової стратегії, філософії, науки, сільського господарства , виноградарства, вишуканої кухні та «уміння жити» [2, с. 282].

Пізнання етнічних особливостей народів, їхнього характеру та психології є актуальним і в наш час, оскільки різноманітні аспекти цієї проблеми набули фундаментального значення в динамічних процесах суспільного розвитку. Глибоке розуміння національно-психологічних особливостей особистості, правильна оцінка феноменів міжетнічних відмінностей психіки, їхнього впливу на процеси взаємодії представників різних етносів необхідні для вирішення комплексу задач, які постають перед викладачами іноземних мов. Забезпечити процес становлення національної самосвідомості, сформувати національно-культурн і та лінгвокраїнознавчі компетенції можливо, спираючись на культурну спадщину народу, на вміння розпізнавати та використовувати національно- психологічні особливості.

Отже, аналізуючи деякі етнопсихологічні аспекти англійців та французів, прослідковуємо значний їхій вплив на формування національної мови, що набуло фундаментального значення у навчанні іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крисько В. Г. Етнопсихологія і міжнаціональні відносини / В. Г. Крисько. – М. : Іспит, 2008. – 175 с.
2. Льюис, Р. Деловые культуры в международном бизнесе. От столкновения к взаимопониманию / Р. Льюис : пер. с англ. — М. : Дело, 1999. — 439 с.
3. Химунина Т.Н. У Великобританії прийнято так (про англійські звичаї), - К., 1984 - 169 с.
4. Бабинцев С.Б. Обычаи и традиции Франции [Электронный ресурс] / С.Б. Бабинцев, К. Копылова. – Режим доступа: http://guide.travel.ru/france/people/traditions/
5. Бромлей Ю.В.. Книги онлайн [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.koob.ru/bromley/

УДК 811.111+121'373.42

Телеки М. М.
Буковинський державний медичний університет,
Чернівці, Україна

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ

ЗІ СПІЛЬНИМ БАЗОВИМ КОМПОНЕНТОМ «ВАКЦИНА»

У статті на матеріалі латинської та англійської мов визначені і прокоментовані лексико-семантичні групи термінологічних словосполучень зі спільним базовим компонентом «вакцина», що функціонують у термінологічній підсистемі вакцинології.

Ключові слова: *термінологічні словосполучення, лексико-семантична група, вакцина, вакцинація.*

In the article, based on the material of the Latin and English languages, the lexical-semantic groups of terminological phrases with a common basic component "vaccine", functioning in the terminological subsystem of vaccinology, are determined and commented.

Key words: *terminological phrases, lexical-semantic group, vaccine, vaccination.*

У період поширення серед населення всіх континентів інфекційного захворювання covid-19 виникла гостра потреба у створенні активного імунітету проти хвороби. Зріс інтерес до інформації про різні види вакцин, способи їхнього виготовлення та вплив на організм людини. На часі вивчення та декодування термінологічної інформації, відображеної в термінологічних одиницях на позначення вакцин, які забезпечують організму появу набутого імунітету.

Метою статті є опис тематичного об'єднання термінологічних одиниць зі спільним базовим компонентом «вакцина» на матеріалі латинської та сучасної англійської мов.

Об'єкт дослідження – термінологічні одиниці, які зафіксовані у підсистемі вакцинології.

Предмет дослідження – виокремлення основних лексико-семантичних груп з базовим компонентом «вакцина».

Методи дослідження: вибірки, аналізу, описовий.

Джерелами фактичного матеріалу стали словники: Англо-український ілюстрований медичний словник Дорланда у 2-х томах [1]; Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник / укладачі Л. І. Петрух, І. М. Головко [5]; Латинсько-український медичний енциклопедичний словник / укладачі Бєляєва О. М., Ждан В. М., Цісик А. З. [3]; Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь [4]; The dictionary of medical eponyms. Whonamedit [6].

Для досягнення мети схарактеризуємо насамперед поняття «вакцина», «вакцинація», «вакцинологія». Вакцина – суспензія одержаних з ослаблених або вбитих мікроорганізмів чи антигенних білків, яка вводиться для запобігання, поліпшення перебігу або лікування інфекційних хвороб [1]; названа так через використання інокуляції вірусу коров'ячої віспи для імунізації проти хвороби, яку він спричиняє (від лат. vaccinum, i n < лат. vaccinus, a, um коров'ячий (< лат. vacca, ae f корова [4, с. 802], англ. vaccine).

Варто згадати, що перші щеплення робили в X ст. у Китаї. Але тільки у 1796 році британець Едвар Дженнер (Edward Jenner, 1749-1823), помітив, що прищеплення гноєм коров'ячої віспи повністю захищають хворого від віспи. Пізніше англійський лікар опублікував свої спостереження. Так з'явилося слово «вакцина». А в 1881 Луї Пастер на знак поваги до Е. Дженнера, назвав процес щеплення вакцинацією [5].

Вакцинація (лат. vaccinatio, ōnis f < лат. vaccino, vaccinātum уводити вакцину, вакцинувати < лат. vacca, ae f корова [3, с. 179]; англ. vaccination) – введення

вакцини в тіло з метою індукції імунітету [1, с. 2490].

Вакцинологія лат. vaccinologia (лат. vaccina вакцина + грец. λογία наука, вчення) – міждисциплінарна сфера знань, розділ профілактичної імунології, що вивчає лікáрські профілактичні біопрепарати – вакцини, завдання яких створення запасу міцності імунної системи проти екстремального антигенного впливу. Вакцинологія щороку поповнюється інформацією про розробки вакцин, клінічні випробування та рекомендації щодо використання вакцин для запобігання, покращення перебігу або лікування інфекційних хвороб.

У термінологічній підсистемі вакцинології на позначення найменувань вакцин нерідко використовують багатослівні терміни. Словосполучення відтворюють синтаксичний спосіб творення термінів, об'єднаних у термінологічну одиницю з двох або більше складових, що пов'язані між собою у смисловому або граматичному відношенні слів, і позначають різні явища або об'єкти дійсності. Для найменування вакцин словосполучення є оптимальним способом добору лексичних засобів зі словникового складу латинської та англійської мов для формування відповідних понять.

Словосполучення з головним словом «вакцина» утворюють тематичне об'єднання, в якому можна виокремити кілька основних лексико-семантичних груп:

- з епонімним компонентом, що вказує на розробника вакцини: лат. vaccinum Salki англ. Salk's vaccine. (Jonas Edward Salk, 1914-1995) – вакцина Солка, протиполіовірусна інактивована вакцина; vaccinum Sabine (Albert Bruce Sabin, 1906-1993) – англ. vaccine Sabin's: вакцина Сабіна, жива протиполіовірусна вакцина [6];
- з топонімним компонентом, що інформує про вакцину для запобігання хвороби, яка вперше виникла у певній місцевості: лат. v. morbi Lyme англ. Lyme disease v. (recombinant OspA) – вакцина проти хвороби Лайма; англ. Japanese encephalitis virus v.: вакцина проти вірусу японського енцефаліту;
- за способами виготовлення:

1) вироблена з ослаблених живих мікроорганізмів (Live attenuated vaccines): лат. vaccinum attenuatum англ. attenuated v.: вакцина, отримана з ослаблених невірулентних штамів мікроорганізмів; лат. v. vivum англ. live vaccine: вакцина, отримана з ослаблених мікроорганізмів, які не можуть спричинити хворобу, але мають високі імуногенні властивості. Найбільш відомою є жива атенуйована вакцина БЦЖ (від бацили Кальме́та-Гере́на, фр. Bacillus Calmette-Guérin, BCG) [1, с. 2490];

2) з цілих убитих мікробних клітин (Inactivated (killed) vaccines: лат. v. mortuum, v. inactivatum англ. inactivated v.: вакцина вбита – вакцина з мікроорганізмів, убитих фіз. або хім. засобами; лат. v. aetherisatum англ. etherised v.: вакцина етеризована – вакцина убита, виготовлена з мікроорганізмів, інактивованих етером; лат. v. corpusculare англ. corpuscular v.: з цілих убитих мікробних організмів;

3) вакциногени (англ. vaccinogen) – джерело, з якого одержують вакцину: лат. autovaccinum англ. autovaccine: вакцина з мікробів, виділених з організму хворого; лат. v. varicellae англ. smallpox v.: жива вірусна вакцина, яка взята з телячої лімфи або курячих ембріонів і застосовується для імунізації проти віспи; англ. measles virus v. live: жива вакцина проти вірусу кору, яка походить з курячого ембріону;

- використання різних технологій виготовлення вакцини:

1) рекомбінантні вакцини (англ. Recombinant vaccines), вироблені засобом вбудовування антигену вірусу в геном дріжджових клітин: лат. v. hepatitis B англ. hepatitis B v.;

2) використання методів культивування штамів вірусів (cultivation of virus strains): лат. v. polivalentum англ. polivalented v.: вакцина, що готується з культур або антигенів більше ніж одного штаму або виду; лат. v. viri influenzae англ. influenza virus v.: вакцина проти вірусу грипу, містить один або два штами вірусу грипу А; лат. v. rabies англ. rabies v.: виготовлена з вірусу сказу, вирощеного в культурах диплоїдних ембріональних легеневих клітинах людини та інактивованого β-пропіолактоном;

Увага громадськості прикута до розробки вакцин, що формують набутий імунітет проти короновірусної інфекції COVID-19, спричиненої SARS-CoV-2 (Severe Acute Respiratory Syndrome тяжкий гострий респіраторний синдром). Англійський акронім COVID-19 утворений шляхом скорочення словосполучення Coronavirus disease: «CO» означає «corona» (будова вірусу, має шиповидні відростки, чим нагадує обрамлення у вигляді корони), «VI» – «virus» (вірус), «D» – «disease» (хвороба), а «19» – рік, коли вперше був виявлений спалах хвороби 31 грудня 2019 року. Вакцина проти хвороби виготовляється багатьма країнами на різних технологічних платформах: нуклеїнових кислотах (нуклеозид-модифікована інформаційна РНК і ДНК), нереплікуючих вірусних векторах, пептидах, рекомбінантних білках, живих атенуйованих і інактивованих вірусах) [2, с. 138-139]. Англійські найменування вакцин проти COVID-19 утворюють словосполучення і абревіатури, в яких зафіксована назва виробника вакцини, хвороба, проти якої препарат спрямований, та лексема vaccine, яка неодноразово займає у найменуванні постпозицію. У структуру складноскорочень включають числові або літерні позначення, які виконують інформаційну функцію. Найбільш відомі сьогодні вакцини: Moderna COVID 19 Vaccine, COVID 19 Vaccine Moderna (РНК-вакцина (інкапсульована в ліпосоми); AstraZeneca (Covishield) (AZD1222 (ChAdOx1 nCoV-19) – (нереплікована, вірусний вектор, аденовірус шимпанзе); Pfizer/BioNTech (BNT162b2) – вакцина на базі мРНК проти COVID-19 (модифікована нуклеозидами мРНК, що кодує мутантну форму білка-шипа SARS-CoV-2, який інкапсульований у ліпідні наночастки); Sinopharm (інактівір, вакцина на клітинах Vero) [7, 8]. Термінологічні одиниці відображають характерні ознаки вакцин – властивості, специфіку, що відрізняє один препарат від іншого, відомості про способи його виготовлення, виробника.

Висновки. Відтак можна зазначити, що в об'єднані термінологічних словосполучень з спільним базовим компонентом «вакцина» найбільш повно представлені лексико-семантичні групи за способами та використання різних технологій виготовлення вакцин. На віднесення термінологічних одиниць у групи впливають передусім предметно-логічні ознаки, що відображають явища об'єктивної дійсності і засновані на результатах наукових досліджень.

Англійські найменування вакцин новітнього покоління неоднорідні за типом та структурою і репрезентують різнопланову інформацію про препарат.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англо-український ілюстрований медичний словник Дорланда у 2-х томах.

Львів: Наутілус. 2003. Том 1. A-L. XXVI. 1-1354 с.; Том 2. M-Z. XXVI. 1355-2687 с.
2. Беликова Ю. А., Самсонов Ю. В., Абакушина Е. В. Современные вакцины и коронавирусные инфекции. Исследования и практика в медицине. 2020. 7(4): 135-154. https://doi.org/10.17709/2409-2231-2020-7-4-11
3. Бєляєва О. М., Ждан В. М., Цісик А. З. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2-х т. Т.2. N-W. Київ. ВСВ «Медицина». 2020. 456 с.
4. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь. 11-е изд., стереотип. Москва: Русс. яз. Медиа. 2008. 843 с.
5. Петрух Л. І., Головко І. М. Українсько-російсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: А-Я. Киев: ВСВ «Медицина». 2015. 968 с.
6. The dictionary of medical eponyms. Whonamedit. URL: http://www.whonamedit.com/eponyms/
7. Le TT, Cramer JP, Chen R, Mayhew S. "Evolution of the COVID-19 vaccine development landscape". Nature Reviews. Drug Discovery. 19 (10): October 2020. 667–68. doi:10.1038/d41573-020-00151-8. PMID 32887942. S2CID 221503034. URL: https://www.nature.com/articles/d41573-020-00151-8
8. Vaccine. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_vaccine

Толкачова Н.Д.
Одеський національний медичний університет,
Одеса, Україна

«КЛЯТВА ГІППОКРАТА» ТА АКТУАЛЬНІСТЬ ЇЇ СЬОГОДНІ

Один з найвідоміших лікарів давнини Гіппократ залишив після себе багату наукову спадщину в галузі медицини. Однак найбільшою популярністю користується медична «Клятва Гіппократа», яку лікарі вірні служити медицині вже багато років, і яка вже дві з половиною тисячі років служить етичною точкою відсилання для лікарів. Його оригінальна версія була написана Гіппократом в 5 столітті до нашої ери. З тієї пори текст присяги багато разів був перекладений іншими мовами, а також був відредагований, що істотно змінило його первісне значення. Багато в чому всі медичні клятви, які існують сьогодні, є сучасними версіями Клятви Гіппократа.

Наприклад, у багатьох країнах є свої клятви Гіппократа. У до революційній Росії лікарі прийняли так звану «факультетське обіцяння». Швейцарія прийняла «Женевську декларацію», яка по суті булла сучасним виданням Клятви Гіппократа. В Ізраїлі лікарі приносять "клятву єврейського лікаря". Тим часом багато сучасних лікарів вважають, що ця клятва безнадійно застаріла, багато її положень були відхилені. Все частіше виникає питання, навіщо сучасному медику потрібна присяга? У деяких випадках традиційна клятва Гіппократа суперечить вимогам частини суспільства, включаючи деяких медичних працівників. Дійсно, світ став іншим, відданість лікаря пацієнту перевірена швидким розвитком технологій, зміною ринкових тенденцій і глобалізацією. А текст, запропонований грецьким лікарем дві з половиною тисячі років тому, не відображає реалій сьогодення. Але свого часу це було дуже великим досягненням, піднявши високу моральну планку в медицині. Тому невипадково сьогодні, через два з половиною тисячоліття після свого створення, вона має велике морально-виховнезначення і залишається актуальною і необхідною не тільки лікарям, а й суспільству в цілому. Адже її